

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. kimavca 1905.

Leto VI.

Prešernu.

Ob odkritju Prešernovega spomenika
v Ljubljani.

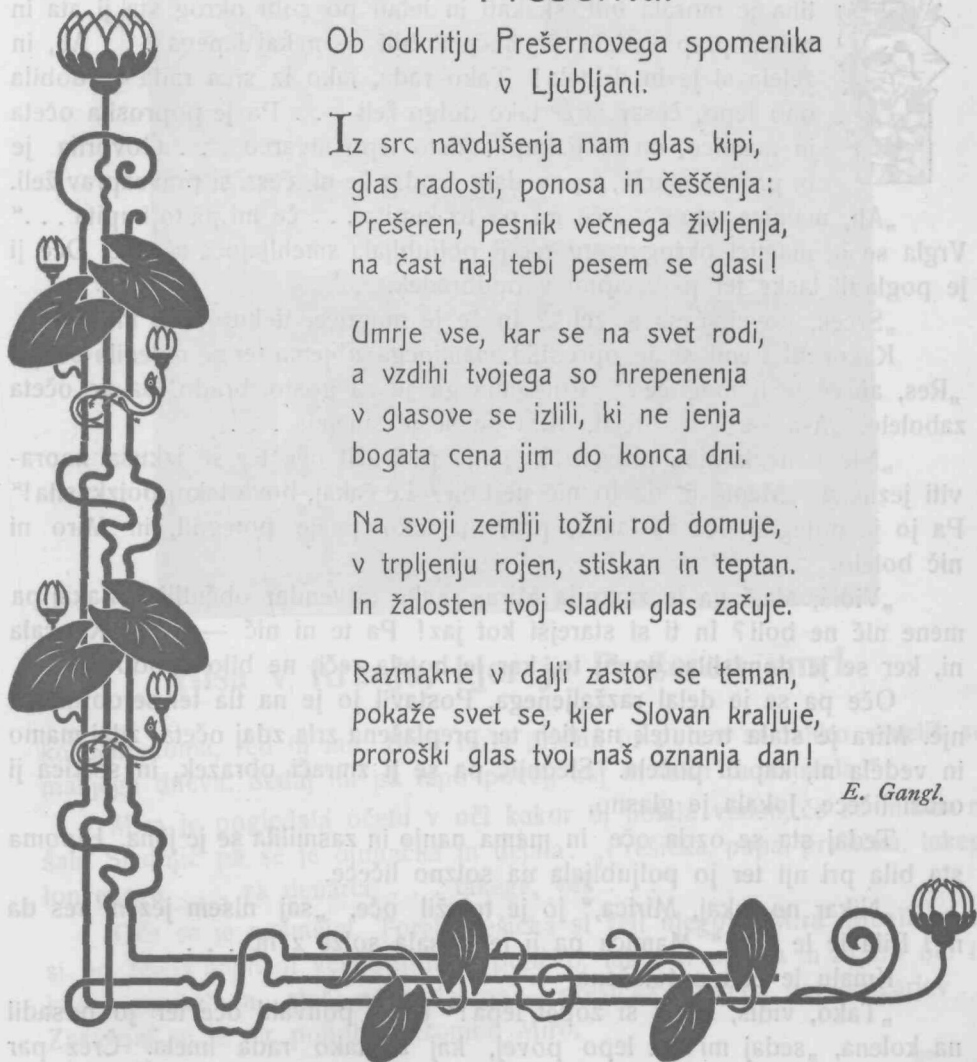
Iz src navdušenja nam glas kipi,
glas radosti, ponosa in češčenja:
Prešeren, pesnik večnega življenja,
na čast naj tebi pesem se glasi!

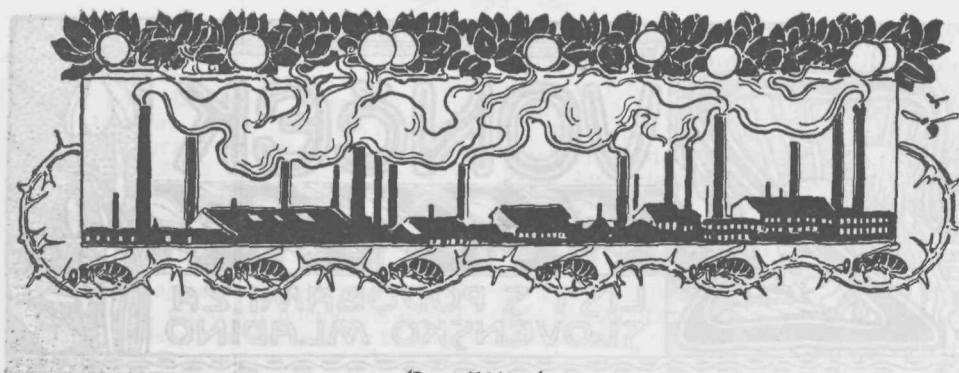
Umrje vse, kar se na svet rodi,
a vzdih tvojega so hrepenenja
v glasove se izlili, ki ne jenja
bogata cena jim do konca dni.

Na svoji zemlji tožni rod domuje,
v trpljenju rojen, stiskan in teptan.
In žalosten tvoj sladki glas začuje.

Razmakne v dalji zastor se teman,
pokaže svet se, kjer Slovan kraljuje,
proroški glas tvoj naš oznanja dan!

E. Gangl.

Prešiček.

Spisal F. G. Hrastničan.

Pridna je bila in prizadevala si je, da bi bila še pridnejša. V početku je šlo seveda malo težko. Le pomislite! Lepo mirna in tiha je morala biti, skakati in letati po sobi okrog sta ji ata in mama prepovedala, če hoče dobiti — nekaj lepega . . . Ah, in želela si je in drhtela! Tako rada, tako iz srca rada bi dobila ono lepo, česar si že tako dolgo želi . . . Pa je poprosila očeta in mamico, da bi ji kupila tisto lepo stvarco . . . Govorila je in prosila starše, a povedala vendar še ni, česa si pravzaprav želi.

„Ah, mamica, ata . . . če mi pa to kupita . . . če mi pa to kupita . . .“ Vrgla se je mamici okrog vratu ter ji poljubljala smehljajoče se lice. Oče ji je pogladil laske ter jo vščipnil v podbradek.

„Srček, povej, česa si želiš? In če je mogoče, ti kupiva z mamo!“

Kakor bi trenil se je oprostila maminega objema ter se oklenila očeta: „Res, ata? Je li mogoče?“ Potegnila ga je za gosto brado, da je očeta zbolelo. „A-a-a-ss!“ je dejal, Mira pa se je smejala . . .

„Nič ti ne kupim, prav nič!“ jo je podražil oče ter se izkušal napraviti jeznega. „Meniš li, da to nič ne boli? Le čakaj, bova takoj poizkusila!“ Pa jo je potegnil oče za laske, prav nalahko jo je potegnil, in Miro ni nič bolelo.

„Vidiš, ata,“ ga je zavrnila Mira, „kako si vendar občutljiv! Zakaj pa mene nič ne boli? In ti si starejši kot jaz! Pa te ni nič — —!“ Končala ni, ker se je domislila, da bi to, kar je hotela reči, ne bilo spodobno.

Oče pa se je delal razžaljenega. Postavil jo je na tla ter se obrnil od nje. Mira je stala trenutek na tleh ter preplašena zrla zdaj očeta, zdaj mamo in vedela ni, kaj bi počela. Slednjič pa se ji zmrači obrazek, in solzica ji orosi ličeece. Jokala je glasno.

Tedaj sta se ozrla oče in mama nanjo in zasmilila se je jima. Hipoma sta bila pri nji ter jo poljubljala na solzno ličeece.

„Nikar ne jokaj, Mirica,“ jo je tolažil oče, „saj nisem jezen, res da ne! Bila je le šala.“ Mamica pa ji je brisala solze z lic . . .

Kmalu je bila potolažena.

„Tako, vidiš, sedaj si zopet lepa!“ jo je pohvalil oče ter jo posadil na kolena, „sedaj mi pa lepo povej, kaj bi tako rada imela. Črez par

dni bo v našem mestu semenj, in tedaj pojdeva na trg ter si izbereva ono stvarco . . .“

„Ah, ata, kako bo to lepo!“ Objela ga je okrog vratu ter ga poljubljala na ustnice. Mamica je zadovoljno zrla ta prizor.

„Da, srček, kupim ti ono stvarco, če boš pridna in mirna ter slušala mamico. Vidiš, mamica dela ves dan in se trudi, da se godi tebi ter tvojim bratcem in sestricam dobro; zato mora vedno paziti na to, kar počenjaš in delaš. Tudi jaz tega ne morem storiti: ves dan sem v šoli in tam, draga moja, se moram jeziti in truditi, zato pa želim, da imam vsaj tiste trenutke,

Hiša v Kranju, kjer je Prešeren umrl.

ko sem doma, red in mir. Bodi torej pridna in potem se lahko veseliš sedmanjega dneva. Sedaj mi pa lepo povej, kaj bi tako rada imela!“

Mira je pogledala očetu v oči kakor bi hotela vedeti, če se morda ne šali. Slednjič pa se je ojunačila in dejala: „Prešička, papa, prešička, takega lončenega . . . za denarce . . . takega, veš . . .“

Oče se je nasmejalo. Torej prešička si želi njegova Mira. Menil je, da si bo želela najmanj veliko in lepo punčko, tako, ki odpira in zapira oči ter kliče „mama“ in „ata“, no, sedaj pa — prešička, ki velja par krajcarjev . . . Zasmejal se je ter poljubil skromno Miro.

„Pa zakaj ravno prešička, dragica moja?“ jo je vprašal dobrohotno „zakaj ne rajši punčko . . .“

„Ah, punčko imam tako že na izbero,“ ga zavrne Mira, „prešička pa še nimam. Glej, in shranjevala bom vanj denarce: vsak krajcar bom shranila in potem si kupim punčko sama — s svojim denarjem . . .“

Ponosno se je vzravnala na očetovih kolenih, in tedaj ji je oče tudi obljubil, da ji izpolni željo, da ji kupi na semnjo prešička, toda — pod enim pogojem! Pridna in mirna mora biti, skakati in letati ne sme, slušati mora mamo ter ji pomagati, kjerkoli bo mogla. Mira je svečano obljubila, izpolniti predpisane pogoje in kako tudi ne, ko vendar gre za prešička, ki bo v njem shranjevala denar ter si kupila veliko in lepo punčko z lastnim denarjem . . .

In bila je res pridna, mirna in poslušna, da sta se oče in mati naravnost čudila. Ona, ki je bila vedno tako živa, ona, ki je vedno letala iz kota v kot, je bila sedaj mirna in tiha. Srčece pa ji je utripalo urno, in nemirno in težko je pričakovala semanjega dne.

No, slednjič se ji je izpolnila tudi ta želja. Bil je četrtek in dan je bil krasen. Zjutraj ji je rekel oče: „No, Mira, danes je v našem mestu semenj, in ker si bila res tako pridna in poslušna, ti kupim danes — prešička.“

Da ste jo videli! Poskočila je in se vrgla očetu okrog vratu in ga poljubljala neprenehoma: „Ah, ata, kako si dober, kako si vendar dober!“

In res sta šla na semenj. Mira se je kar čudila tej množici ljudstva, ki se je prerivala od šotora do šotora ter kupovala najrazličnejše stvari. Toda dolgo se niso mudile njene misli in oči pri teh ljudeh, želela si je vedno le naprej, tja si je želela, kjer prodajajo prešičke . . . In slednjič sta prišla tja. Ob velikem zaboju je sedela stara ženica, in v tem zaboju so bile najrazličnejše stvari: lončeni lončki in skledice, piščalke in petelinčki in tam, tam so bili — prešički . . . Miri je postalo vroče okrog srca in potegnila je očeta za roko: „Tukaj, ata, glej, tukaj!“ Oče je šel res tja in je kupil lepega in velikega prešička.

* * *

Odslej je vrgla Mira vsak vinar v svojega prešička. Imela je že precej denarja. Tisti dan, ko ji je kupil oče prešička, je vrgel vanj tudi svetlo srebrno krono, ki se ji je pridružila še ena iz mamine denarnice. In odslej je dobivala tudi vsak teden od očeta in od mame po dva krajcarja, seveda le, če je bila ves teden pridna . . . In tako se je nabralo že precej denarja.

Nekega lepega pomladnega popoldne je šla Mirica z mamico na izprehod. Pot ju je peljal mimo slaščičarne. V izložbi je videla Mira raznovrstne dobre stvari. Ah, in kako si je želela teh slaščic! Toda mamice si ni upala prositi, da bi ji jih kupila . . . Ko je prišla domov, pa je šla k svojemu prešičku ter ga previdno stresla. Težak je bil, in lepo so zveneli svetli denarci . . . In tedaj je poizkušala dobiti denar iz njega. Nekaj krajcarjev in vinarjev je že padlo iz njega, a Miri se je zahotelo večjega

denarja . . . A tega ni mogla spraviti iz prešička. Tu ji je šinila pametna misel v glavo. Odprla je miznico, vzela nož iz nje ter poizkušala povečati odprtino. Što je. In na njeno veselje je padla krona iz prešička. Pri prvi priliki pa si je kupila slaščič ter jih naskrivaj zaužila. — —

Neki glas v srcu ji je sicer govoril, da ne ravna prav, drugi ji je zopet pravil, da je denar njen in da sme z njim storiti, kar hoče . . . In poslušala je ta glas.

Ko je mama nekega dne pospravljala Mirine stvari, ji je prišel tudi prešiček v roke. Lahko si pač mislite, kako se je začudila, ko je videla, da je skoraj popolnoma prazen. Takoj je vprašala Miro, kaj je storila z denarjem. Po dolgem izpraševanju je slednjič zvedela, kam je izgini denar.

Nečem vam pripovedovati, kaj se je zgodilo, nečem vam pripovedovati, kaj ji je rekel oče; saj vem, da so to vaše bistre glavice že uganile — toda tega nečem zamolčati, da ji je oče vzal prešička in ga zaklenil v svojo omaro. „Sedaj boš dajala vsak teden meni denar, in jaz ga bom sam deval v prešička. In kadar bo v njem dovolj denarja, tedaj ti kupim punčko.“ Tako ji je govoril oče in tako se je tudi zgodilo. Prvih štirinajst dni po onem dogodku ni dobila navadnega tedenskega plačila niti od očeta niti od mame.

Sedaj pa zbira denar oče in kadar ji kupi s tem denarjem punčko, vam to naznamim.

Med šibami.

Spisal Ivo Trošt.

Kakor golčé stari, tako cvrčé mladi — ptiči in ljudje, je ponavljal stric Matija, ko je gledal vaško mladino, igrajočo se „med šibami“. Bil je v naši vasi in zlasti med nami otroki veljavna oseba. Znal je namreč pripovedovati, kar je slišal ali pa doživel sam, tako, kakor bi gledal v knjigo.

Stric Matija je bil nekdanj vojak. Do pozne starosti je ohranil kot sveča ravno hojo, vojaško odločnost in v spominu nekdanje dogodke, ki jih je ponavljal ob vsaki priliki z malone istimi besedami. Boljši učenci bi jih znali zato nadaljevati, kjerkoli bi prenehal, to ali ono zgodbo do konca prav tako, kakor če se komu ustavi očenaš ali šest resnic.

Lasje so se nam ježili, ko je pripovedoval kratko in odločno o grozних vojaških kaznih s palico in še groznejših posledicah. Palica je bila tedaj

vsakdanji gost in šiba nje spremljevalka ne samo za vojaške pregreške, marveč tudi posvetnim ljudem — tatovom in obrekovalcem — kazen, ki jo je vsakdo ne samo pomnil, temveč tudi čutil. Vojakom je bilo sedemdeset s palico — smrtna kazen. Že pred začetkom je obsojencu boben — „mrtvaški zvon“ — odzvonil zadnjo uro. Grozni trenutki, ko jo je vsakdo lahko molil — sam.

Marsikdo je pa vendar tudi po „zadnji uri“ in sedemdesetih palicah še ostal in se — poboljšal. Tako je vsaj trdil stric Matija, ki se mu ta kazen ni zdela tako grozna kot nam, rojenim pod drugo zvezdo. Njemu smo tudi popolnoma verjeli vse te grozovitosti, dasi biva morda v kaki drugi vasi drug stric, ki bo trdil drugače. Naj pa trdi svojo in jo tudi sporoči „Zvončku“. Bomo videli.

Manjše kazni so bile tiste čase s šibami.

Te so se zdele stricu Matiji sicer občutne, a primeroma s palico lahka igrača, ki jo ponavljajo še danes pastirčki na paši in otroci doma na trati, seveda ne z brezovkami, marveč z zavozlanimi ruticami. Stric Matija je poudarjal, da se niso šibe bali niti do polovice toliko kot palic. „E, kaj je naredil neki Ržen? Otresel je okrvavljena pleča, ogrnil plašč in zavriskal, pa je bilo — dobro.“ To so slišali vaški otročaji in izkušali posnemati neobčutnega Ržena, ko so se že dlje časa igrali „med šibami“. Saj vendar ni, da bi mogel reči stric Matija: današnja mladina je za nič. Udarci pa tudi niso po golih plečih in ne z brezovko; nekaj se pa tudi potrpi.

Med igralci ni zaostajal niti Grlevičev France.

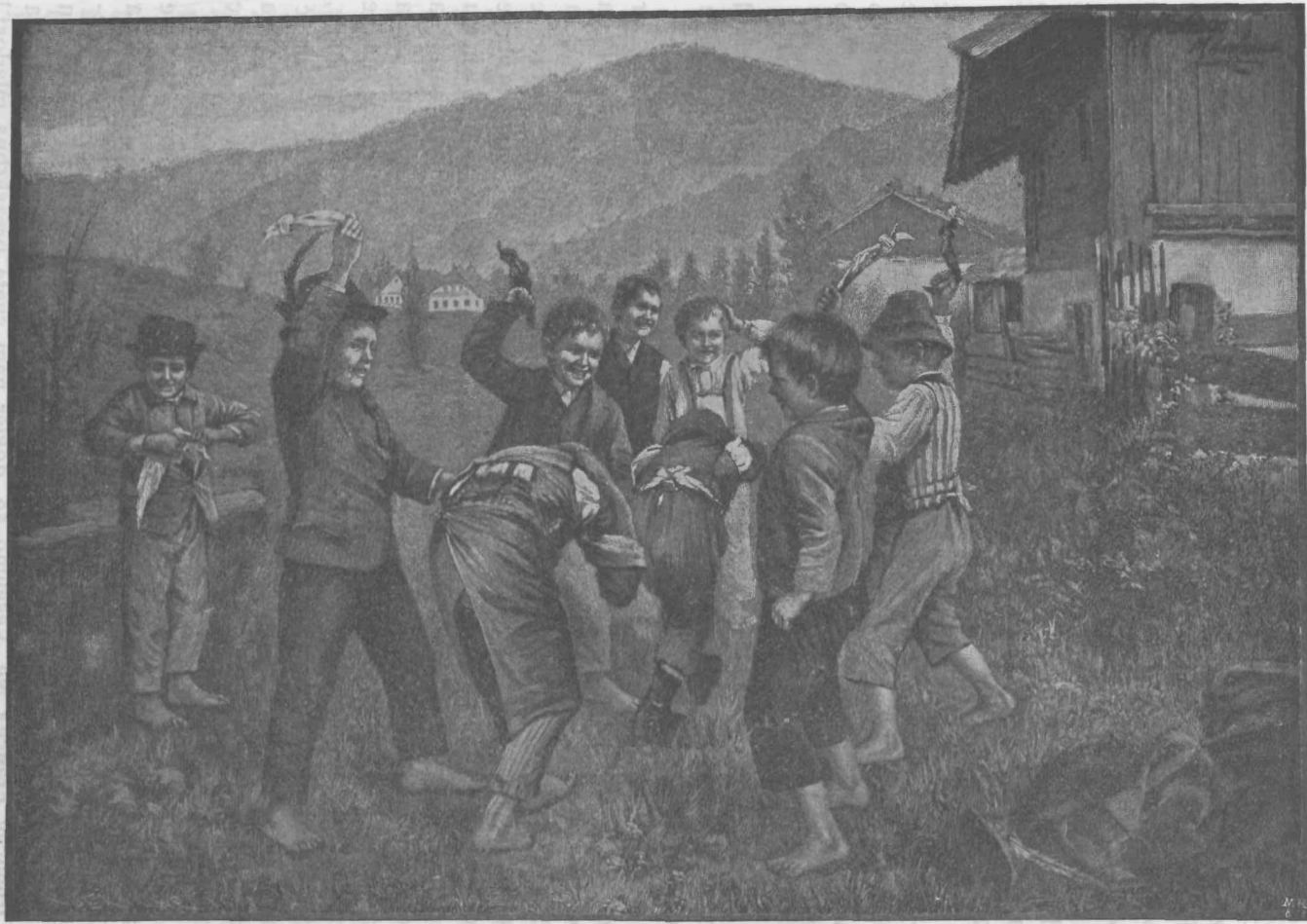
Nekoč so ga pa ujezili.

Skoro najmlajši in najšibkejši med njimi ni mogel tako udariti kakor drugi. Zamahnil je že še, zamahnil, toda bolelo ni pod njegovim vozlom niti toliko, če bi te oplazil — „zajec z repom, ki ga nima“. Tako so ga namreč med seboj dražili tovariši. Toda njega so nagnetali, da se mu je temnilo pred očmi. Hitel je sicer, kolikor je mogel, med nabijajočima vrstama, pa jih je le odnesel prilično številce udarcev, prej nego se je, dospevši na konec, zopet sam postavil v vrsto nabijačev. A igra se je nadaljevala zastran tega brez zadržka, ker jih je vsakdo dobil toliko, kolikor so mu jih naložili in — nič več.

In stric Matija se je ob tej igri spominjal davnih časov in v nedostatni nemščini, kolikor se je še ni otrešel izza davnih vojaških let, ponavljal pregovor: kakor golčé stari, tako cvrče mladi. Često je pohvalil utrjenost in vztrajnost mladih cvrčačev, zraven se pa tudi sam ni zabil pobahati s čilostjo svoje mladosti.

Tedaj, ko se je ujezil Grlevičev, ni bilo strica zraven.

Ujezil se je pa zato, ker ga je bil pridržal za ramo Švigljevec Tone, ki je bil prvi na vrsti, in udaril dvakrat namesto enkrat. To je bilo seveda preveč: pridržavati se ne sme in več kot enkrat udariti se tudi ne sme. Jezno je stopil iz vrste, se zadril na Švigljevega in izdal njegovo zlobnost. Potem je izjavil, da se ne igra več „med šibami“. Saj je moralo biti vsem znano, da on ne more pritisniti z vozlom niti napol tako kakor drugi.

Zamahne že, toda njegov udarec ne boli; on pa da bi držal kar dva udarca? Kaj še!

„Pa se igrajte sami!“

Nevšečno je nakremžil mlado lice, tudi klobuk je že pokril, da pojde domov. Grlevičev France je v mislih očital Švigljevu vse napake in se zaveril, da mu povrne vse, vse z vrhano in potlačeno mero, ko bo velik. Pozabil je vse dobrote, ki mu jih je storil Švigljev Tone pod orehi, v vinogradu, pod hruškami in jablanami, dobrote, ki so padale — s črešnje v njegov klobuk. Saj sta bila v takih časih največja prijatelja, ali ta hip je France pozabil prav vse — do poslednjega repka. Švigljevo hišo bi s Tonetom vred strl v sam prah in pepel. To bi bilo njegovo maščevanje, a še vedno premalo za — en udarec z vozlom po hrbtu. Še vedno je grdo gledal Grlevičev France.

Toda igra „med šibami“ se je nadaljevala tudi brez njega in čedalje bolj veselo. Vrsti sta se med tem že pomaknili prav blizu ogla Švigljeve hiše, z vrstami se je pa pomikal nevede tudi France. Zmerom večje je bilo veselje, zakaj marsikdo se je znal tudi izviti, da je dobil katero manj, nego mu je šla.

„Pa mi da bi se bali, mi?“

Glasneje in glasneje je odmeval ta krik. Stric Matija sam bi moral biti vesel, ko bi videl mlade junake. Franceta bi pa okaral, ker se kuja in kremži skoro za nič.

„Mi junaki, ki smo za kaj, pa bi se bali?“ zavpije Švigljev Tone ter zavihiti voz, da bi čim gorkeje pritisnil na hrbet Kriyčevega Ivana. Toda Krivec je dobro vedel, kaj ga čaka, pa se je ta hip sklonil pokonci, in Tonetov mahljaj je šinil po zraku. Družba se je zagrohotala in tudi France se je zasmejal naglas z drugimi, Švigljev ga je pa slišal. Tedaj se obrne k njemu: „No, pridi zraven, te ne bom več!“ In Grlevičev France se mu je s pol jeznim, pol vzradoščenim licem zarežal nasproti, zatisnil voz na koncu rutice tako trdo, da je kar škripal. Potem je stopil v vrsto. „Pa da me res ne boš več, veš!“ je opozoril Toneta. „No!“ odvrne ta, dvigne roko, kakor da namerava z enim udarcem razbiti vsaj pol sveta, zamahne, da je rutica kar zažvižgala po zraku. Ker je pa Tone delal to preveč hlastno, so mu v trenutku odjenjali prsti, in rutica je zraven Francetovega hrbta smuknila na tla. Družba se je zopet smejala, da so hlače pokale ob pasu.

Dobro, da ni bil zraven stric Matija. Priznati bi bil moral, da vrše igro „med šibami“ vendar precej drugače domači junaki, nego se je igrala njega dni pri vojaki. Mlada kri je vesela, pa rada poskoči ter najde veselje in smeh celo med šibami, kjer bi ga zaman iskal odrastel človek. In tako je prav. Ali naj se mlad človek kremži in kuja kakor se je nekaj časa Grlevičev France? Ne. Veselimo se, dokler nam cvete brezskrbna mladost!

Vražar Jošt.

Spisal *Andrej Rapè.*

Neko popoldne se je pri Andraževih jelo kaditi iz dimnika, kot bi kurili grmado. Kmalu nato je jel oče Jošt počenjati okolo svoje domačije čudne reči. Iz veže je bil priteknel in vlekel za sabo nekaj verigi podobnega. In letal je okolo hiše in letal okolo hleva. Doli po klancu od Joštove hiše je korakal neznan človek. Na nebu so se kupičili oblaki.

I.

Pričakoval sem prijatelja za nekaj dni na počitnice, prijatelja še iz šolskih klopi. Pisal mi je bil, da se oglasi mimogrede k meni in ostane kak dan pri meni. Veselil sem se ga odkritosrčno, zakaj če kdo, on je znal kratkočasiti, meni pa je bilo dolgčas.

Tistega dne, ko sem gledal gor na Andraževino in se čudil počenjanju starega Jošta, mi je bila usojena še velika zabava. Pod lipo pred hišo sem si prinesel stol in luščil sem materi grah, ki je bil moja slaščica. Mati se mi je smejala, češ, saj grah ni za nič, a naredila mi ga je tako okusno, tako dobro ga je pripravila, da ne prej ne pozneje kaka kuharica. Grah sem luščil. Pred mano je v senci dremal moj Luka, moj psiček. Zaspal je bil. Pa so ga nadlegovale muhe in migal je z ušesi in v sanjah renčal: „Dajte mi mir!“ Na pragu je sedel moj mlajši bratec. Pet let je bil star. Zagledal se je bil tja v Andraževino. Miren je bil silno dolgo časa. Gotovo je že dolgo opazoval počenjanje starega Jošta. Pa se mu je ob njegovem počenjanju zbudil spomin na najljubše mu delo — fijakarijo.

„Bič! Kje je moj bič?“ je zavpil ter stekel v vežo. Zdramil sem se bil iz zamišljenja v svoj ljubi grah in dvignil glavo. Bratec je pridirjal z bičem iz veže ter jo ucvrl naravnost proti Andraževini. Pogledam gor. Kadilo se je še, kot bi pri Andraževih imeli peko. Okolo hiše je baš pridirjal Jošt, uprežen v verigo, ko je prihitel bratec do hiše.

„Hi, hi, oče!“ je vpil in mahal z bičem, a Jošt je letel in za njim se je kadilo.

Pokličem v vežo: „Teta!“ pravim.

Oglasila se je.

„Pojdite malo ven! Zdi se mi, da je stari Jošt znorel. Poglejte, kako gresta s Peregrinom okolo hiše!“

„Čuden je ta Jošt,“ de teta. „Ali znorel pa ni, znorel ni!“

Odšla je, skrivaj se smeje, v vežo.

„Hi!“ je vpil Peregrin za Joštom. Pridrla sta bila v galopu okolo hiše baš sedmič že. Prav kot v cirkusu. Hipoma pa skoči Jošt iz svojega dosedanjega tira in umeri pot okolo hleva. In iznova je šlo naprej v galopu kot okolo hiše. Jošt naprej, za njim Peregrin. „Hi!“

„Peregrin!“ sem zavpil proti Andraževini.

„Pusti ga, pusti,“ se oglasi teta, stopivša iz veže. „Večkrat sta že tako vozarila Jošt in naš Peregrin.“

Pogledam jo. Na obrazu sem ji čital, da bi me bila rada nekaj vprašala, pa se ni mogla odločiti.

„Kaj pa pomeni to? Ali veste?“ jo vprašam.

„Ovbe! Jošt ima vero, da mora tako delati vsakokrat, kadar je bil kak tujec pod njegovo streho, da se obvaruje čarovnij.“ Pomajala je z glavo, malo pomolčala pa dostavila: „In prav ravna Jošt!“

„Ali teta!“

„Prav ravna! Tudi jaz imam nekaj te vere. Le poglej!“ In pokazala je na klanec.

Sredi klanca je stal tujec, obrnjen s hrbtom proti nama in gledal Jošta. Na uho nama je udarjal silen smeh. Kar ob kolena se je bil tujec, opazujoč Jošta.

„Le glej ga, kako se smeje. V smehu bi udušil rad jezo. Vraža se mu ni posrečila, se mu ni mogla posrečiti. Ali vidiš, kako gleda kvišku v nebo? . . . Še točo nam naredi ta grdoba.“

Kot zanalašč je v daljavi votlo zagromelo.

Zasmejal sem se dobri ženici iz grla, da se je tujec sredi klanca obrnil.

Gledam, gledam čarovnika. Bolj in bolj si mi dozdeva znan. Prijatelj moj, pričakovani prijatelj iz šolskih let je.

Vstal sem in mu šel naproti. Teta je odšla v vežo. Še sem jo videl, kako je vzela bel prt in jela brisati prah.

II.

Dobro se imamo s prijateljem. Teta in on — čarovnik sta že najboljša prijatelja. Tisti dan ni bilo ni nevihte ni toče, kakor je mislila teta, in to je prijatelja povzdignilo v njenih očeh. Danes ga ima že resnično rada in mu vsak trenutek prigovarja, naj ostane še dlje pri nas. Kako se prijatelj odloči, ne ve pravzaprav še nihče, niti on sam ne, zakaj ugaja mu pri nas. Toliko pa vemo vsi, da poizkusi ozdraviti vražarja Jošta čudne bolezni: letati z verigo okolo poslopij. Toliko vemo. In teta, sedaj vražarij čisto ozdravljena — čast zgovornemu prijatelju — se silno veseli tega, ker ve, da si prijatelj za zdravilo Joštovi bolezni izmislil kaj korenito učinkujočega, zlasti še zato se bo potrudil, ker je Jošt prav zaradi njega vlačil razbeljeno verigo okolo poslopij.

Dr. Kesövin

Večer. S prijateljem sediva pod lipo.

„Veš kaj! Tako pojde,“ prične. „Potegnem z njim. Tudi jaz hočem biti vražar.“

„Pa kako se ponorčuješ iz njega?“

„Ne povem še.“

Tisto noč sva prenočila s prijateljem v senu. Te zabave si ni dal vzeti.

„Seno, lepo dišeče seno! Bog mi je priča, da rajši spim v njem nego v mehki postelji. In veš kaj, najrajši še kar zunaj na travniku v kakem kupu. Uprav imenitno bi to bilo. Streha nad nama — zvezdno nebo, odeja — mehko hladni mrak, postelja — dišeče seno . . . Ah! . . .“

Drugo jutro so naju ptički pozdravili resnično vsakega v svojem kupu sena na travniku.

„Ali si videl onega škranca, kako se je imenitno zaprašil v razor?“ me je zbudil prijatelj ter nadaljeval: „Poetiško je začetkoma res bilo. Kar nič mi ni žal te noči! A spal sem malo, zakaj odeja ni bila baš dobra. Toda streha je bila tem lepša in postelja tem bolj dišeča.“

Pomolil sem glavo iz kupa.

Tudi prijatelju se je videla iz sena le glava. Kosci naokrog so kosili. Midva sva pa lezla iz kupov.

III.

Dolg razgovor je imel prijatelj tisti dan z neznanim mi možem. Lotil se ga je bil ob robu gozda. Imel je pač tudi svoje posebnosti moj prijatelj. Prišedši domov mi pravi: „Dolgo sem iskal in čakal, da pride, pride pravi, zakaj sam ne morem vsega izvršiti, tebe pa Jošt pozna. Danes sem našel pravega moža.“

Drugi dan je korakal na Andraževino človek, star nad 30 let, krepak in opaljen od solnca. Pravcati cigan. Jošt je jedel v veži kislo mleko, ki je bil vanj podrobil ajdovega kruha.

„Salve, amice!“*)

„Kaaaj? . . .“ je zazijal Jošt. „Nimam nobene petice, prav res nimam nobene.“

„Pa jih imam jaz, amice, in ti jih imaš še več, pa jih ne znaš najti, ne znaš dvigniti.“

Jošt se je oddahnil in zaprl usta, zakaj doslej je imel široko odprta kot bi z njimi gledal tega čudaka z nerazumljivim mu govorjenjem. Zavedel se je. Silna jeza se ga je polotila. Mislil je: šele pred par dnevi sem letal z verigo okolo poslopja, in spet mi je bes prinesel tujca v hišo. Še sedaj sem truden. Pa je tujca grdo pogledal in odurno vprašal:

„Kaj je?“

„Salve!“**) je rekel tujec in prestopil prag ter sumljivo gledal v podstrešje.

„Salve! . . .“ Jošt je postal rdeč. Zbudili so se mu spomini na vojaška leta.

*) Zdrav, prijatelj! — Izraz iz latinščine.

**) Zdravstvuj! Zdrav bodi!

„Salve smo dajali na Laškem ko smo streljali na sovražnika,“ je rekel in pristavil prijazneje: „Kaj bi radi?“

„Tega odgovora sem čakal,“ je del skrivnostno tujec.

„Kaj je?“

„Tega vprašanja sem čakal. Oče Jošt z Andraževine, sedaj je vse dobro.“

Jošt je bil čimdalje bolj presenečen, tujec pa je nadaljeval:

„Vse je dobro. Sedaj lahko naredim srečo v vaši hiši. Oh, da je toliko časa ležalo v hiši toliko denarja — zastonj! Jerum, jerum!“

„Lepo vas prosim, dobri mož, govorite tako, da vas kristjan razume, če ste človek. Vražar vem da ste. Morda ste pa povrhu še Nemec. Ta „kerum“ ali kako že pravite, se mi zdi znan. Pri vojakih sem se bil naučil tudi nekaj nemškega jezika. Ne zahtevate li, da se obrnem?“ je hitel Jošt.

„Andrca-pandrca . . . zima . . . mula . . . lajha . . . pajha . . . zider . . . vider . . .“ je mrmral tujec.

Jošta je pograbil strah pred tem človekom. Tja v kot je gledal, kjer je imel pod lestvo spravljeno sekiro, pa z mesta se ni upal geniti.

„Noli timere!“ *)

„Da imam v rokah sekiro, bi ti že pokazal, kdo naj se pobere,“ si je mislil Jošt, ali rekel ni nič.

„V vaši hiši je denar, denarja veliko, veliko! Koliko mi daste, pa ga dvigneva?“ je nadaljeval tujec.

„Denar! Pa same petice?“

„Še več, Jošt, še več kot petice! Cekini, sami pristni cekini.“

„Kje pa?“

„Gori v podstrešju.“

„Ali je res, dobri mož?“ Na cekine je bil Jošt ves trd.

„Sam bi jih bil sicer lahko vzel, pa moram pri svoji čarovniji vendarle imeti vaše dovoljenje. Dvigniti pa jih morem zopet le proti gotovemu plačilu, zato pa potrebujem vašega dovoljenja, ker če bi mi ne dovolili, bi mi tem manj hoteli plačati.“

„Plačati? . . .“ je zagodrnjal Jošt. Oh, Jošt pa petico izpod palca — to je bilo zanj nekaj groznega, saj je bil skop do skrajnosti.

„Ni drugače, oče!“

„Koliko pa bi hoteli? Oh, saj nič nimam!“

„Pa boste imeli potem preveč! Par desetakov pa tudi še zdaj imate.“

„Prav gotovo ne, dobri mož, res nimam! Če dvigneva cekine, veliko cekinov, da, potem mi ne bo do kakega cekina za vas, ali zdaj nimam, res nimam!“

„Trideset kron!“

Jošt se je zvijal od skrbi, a prekanjeni tujec je trdil svojo, in slednjič je Jošt le odprl možnjiček:

*) Ne boj se!

„Pet, recimo deset kron bi še spravil, bi spravil skupaj, več pa ne, o ne!“

„Trideset!“

„Kar si v glavo vtepe,“ je zagodrnjal Jošt. „Kar svojo goni veninven. Dam vam petnajst kron!“

„Trideset!“

„Dvajset!“

„Trideset!“

„Dam vam 25 kron, več nimam, ker res ne morem!“

„Trideset!“

Jošt bi se bil zgrudil pred moža na kolena, toliko mu je bilo do petih kron, ali neznansko so ga mikali cekini. Že jih je videl, kako mu polze med prsti, kako se svetijo. — Ah! . . .

Odprl je možnjo:

„Tu jih imate trideset kron, a na beraško palico ste me spravili, na beraško palico. Oh, oh, oh! . . .“

„Tako je prav, oče Jošt! Edina sva. Sedaj pa še nekaj pogojev vam v dobro. Denar je začaran gori v podstrešju. Videti smete, ko ga bom razčaroval, a le oddaleč. Tudi cvenk cekinov smete slišati. Tudi videti par cekinov, seveda oddaleč. Nemudoma pa morate nato sestiti v sobo k mizi, podpreti z rokami glavo in računati, koliko boste imeli izgube od najiniga počenjanja. Misliti morate in računati le na izgubo, ker to je važno, to je potrebno, da se dovrši moj čar. Sedaj pa še glavno! Šele tri ure potem, ko razčaram pod streho začarani denar, smete iti pod streho gledat. Leteli bodo cekini iz podstrešja, a ne sme vas zmotiti, če čujete cvenk. Vi pri mizi računajte dalje. Če bi me ne slušali v vsem in se ne ravnali po mojem nasvetu v vsem, bi izpremenili zli duhovi rumene cekine v oglje ali v kaj drugega. Ali umejete?“

„Umejem, toda . . .“

„Sedaj nič ugovora več, da se čar ne ponesreči!“

„Ali . . .“

„Čakajte, da čujete cvenk, a potem v hišo k mizi,“ je ukazal tujec in lezel po lestvi v podstrešje.

Jošt je zijal za njim in poslušal čudne besede tujčeve. Videl ga je, kako se je ustavil gori pod največjim brunom, nekaj čudnega zavpil, podstavil velik škafo pod bruno, gledal kvišku in govoril:

„Andrca-pandrca . . . zima . . . mula . . . lajha . . . pajha . . . zider . . . vider . . . aus . . . kaus . . . klenk . . . ven . . .“

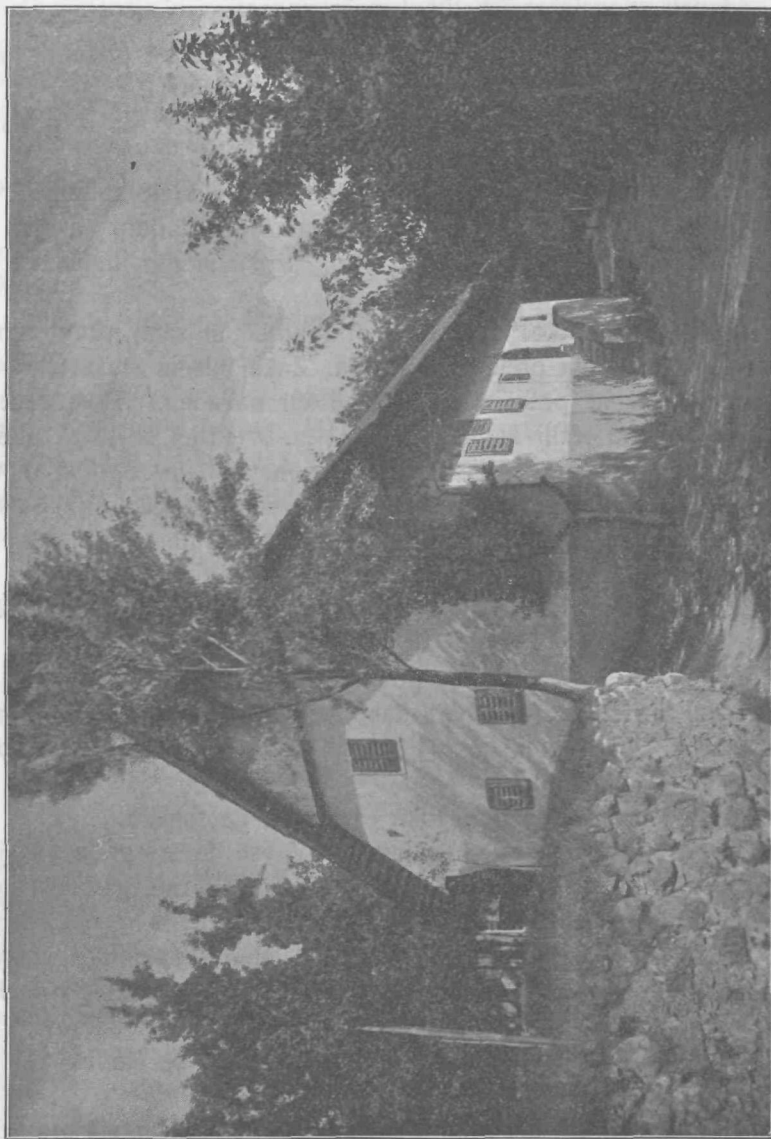
Ob zadnji besedi „ven“ je videl Jošt nekaj svetlega pasti v škafo in zazvenelo je. Rad bi bil še gledal, a ni si upal. Stopil je v hišo, si podprl glavo in računal, koliko bo ob tem početju imel izgube. Ali kakor je že mislil, izguba mu ni hotela v glavo, pač pa dobiček, saj je čul cvenk cekinov.

„Ah, da bi le na izgubo mogel misliti!“ je vzdihoval. „Menda to čaru ne škoduje, ker na izgubo ne morem misliti.“ In Jošt je mislil na izgubo, a vedno računal o dobičku.

„Ali računate?“ je zavpil tujec iz podstrešja.

„Računam!“ je odgovoril Jošt.

V škafu je zvenelo bolj in bolj. Ah, to je božalo Joštovo uho! To jih mora biti cekinov v škafu, je mislil. Ni se ganil od mize. Tujec je še vedno mrmral čudovite besede, ki dežujejo cekine.

Prešernova rojstna hiša.

IV.

Dve uri je že sedel Jošt ob mizi. Grozovito mu je bilo to čakanje. Poslušal je. Čuti ni bilo ničesar več. Cekini niso več žvenketali v škafu. Tujca v podstrešju ni bilo čuti. „Kaj, če se je kaj izpridilo čarovniku? Kaj, ko bi mu pomagal? Kdo ve, če on ve, da razbeljena veriga odvrta zle

duhove od hiše, ki bi utegnili škodovati najinemu počenjanju? Morda mu s tem kaj ustrezem.“

Skočil je od mize pred peč. Ozrl se ni nikamor. Zakuril je hitro in vrgel verigo v peč. In zopet je sedel k mizi.

Četrt ure potem smo pa Jošta zopet videli, kako je letal z razbeljeno verigo okolo hiše. Naš Peregrin je že zgrabil bič, da pohiti na Andraževina, a danes ga nikakor nisva pustila ni teta ni jaz . . .

Pred dvema urama smo videli nekega tujca, ki je bil prišel iz Joštove hiše in jo ubr. l v gozd. Prijatelj se je pomenljivo muzal.

Pretekla je še ena ura. Jošt ni več letal z verigo. Ali iz podstrešja njegove hiše smo čuli čudno tožeče, obupne glasove.

„Stopiva, stopiva k Joštu,“ de prijatelj. „Kaj neki je staremu?“

Napotiva se v klanec. Vedno glasneje nama je udarjalo na sluh jadicovanje, čim bliže sva prihajala Andraževini. Prišedši gor, ugledava Jošta, sedečega pod streho. V roki je držal vrečo.

„Oh, tutke, same tutke!“*) je vpil obupno. „In sam, prav sam sem vse nesreče kriv, pa moja preklicana veriga. Zakaj nisem slušal čarovnika. Vidita, gospoda, bil je pravi čarovnik, ne kar navaden. Take besede je govoril, da so se mi ježili lasje. Čakajte! . . .“ Prijel se je za glavo in mislil . . . „Aus kavs, aus, kavs,“ in jel je ponavljati in zagovarjati tutke, ali tutke so ostale tutke vkljub vsem „auskavsom“. „Oh, oh! Sam sem videl, kako je padel v škafo cekin, in sedaj so same tutke, tutke, tutke! . . .“

Tako in enako je tožil ubogi, prevarani Jošt.

„Berač sem sedaj, berač! Oh, 30 kron! In še teh ni več, ni jih več 30 kronic!“ Jel je jokati!

„Kaj pa je s 30 kronami?“ je povprašal Jošta prijatelj.

In povedal nama je Jošt vse: kako je plačal tujca s 30 kronami za čarovnijo, kaki so bili pogoji, kako je moral računati o izgubi, koliko časa ni smel pogledati v škafo itd.

Zasmilil se je prijatelju stari Jošt. Jela sva ga tolažiti.

„Vidite, oče Jošt,“ je rekel prijatelj. „V vse te nezgode vas je zavedlo vaše vražarstvo. Vi mislite, da je veriga, ki ste jo vlačili okrog poslopja, sedaj vzrok, da se čar ni posrečil, jaz vam pa rečem, če boste verovali v take čenče, vas bo še večkrat kak slepar oplahtal. Ne veriga vaša in „hokuspokus“ onega ptička ne moreta izpremeniti tutk v cekine in nasprotno. Pravi ptiček vas je imel v rokah. To naj vas ozdravi.“

Jošt je jel premišljati, a tarnal je še dalje, saj se človek res težko loči od stare navade in lepih upov.

Pustila sva Jošta, da sam preboli namišljeno nesrečo, in šla proti domu.

Spotoma se je jel prijatelj jeziti na onega tujca:

„Dobro jo je pogodil, resnično dobro. Dve muhi je ubil naenpot. Mene je opetnajstil s tem, ker se ni držal tega, kar sva se domenila. Od Jošta bi ne bil smel po dogovoru zahtevati nikakega plačila, a on ga je

*) Tutke = denarju podobna igrača iz rumene ploščevine.

opeharil za 30 kron. Tepen sem pravzaprav jaz, zakaj Joštu moram povrniti 30 kron, saj sem jaz provzročitelj vse šale.“

„Pa kako si dobil tega človeka?“

In pravil mi je, da ga je srečal ob robu gozda. Zdel se mu je pripraven in je rad za 10 kron prevzel nalogo čarovnika. Zdel se mu je pripraven tembolj, ker je govoril nekaj latinskih besed, kar mu je seveda pomoglo še ložje pri praznovnem Joštu do zaželenega uspeha. „Dal sem mu vrečo tutk in mu naročil, naj jih skrivaj spravi za bruno pod streho, kar se mu je ponoči kaj lahko posrečilo. Poučil sem ga bil, kako mu je ravnati, pa zdi se mi, da bi bil oni ložje mene poučeval o takih stvareh.“

Prijatelj se je poslovil še isti dan od nas. Teti je bilo kaj žal za njim; meni tudi.

Par dni po njegovem odhodu je prinesel pismonoša priporočeno pismo, naslovljeno na Jošta. V njem je bilo 30 kron, na listku zraven pa pripisano:

Vražarju Joštu z dobrim namenom, da kmalu ozdravi hude bolezni vražarije. Stari znanec.

Poslovil sem se tudi jaz z doma. Počitnice so minile. Govoril sem potem še večkrat z Joštom, ki pa je bil na vraže naravnost hud. Razbeljene verige ne vlači nikdar več okolo svojih poslopij, kar pa je bilo našemu Peregrinu v začetku kar žal, sedaj pa se je že navadil in postal pametnejši. Upam, da ostane Jošt odslej vedno tak.

Križi in težave iz mojih dijaških let.

Spisal *Fr. Rojec.*

I.

Srečni ste, mladi šolarji in mlade šolarice, ki imate dovolj priložnosti, da se že v svojih šolskih letih naučite mnogo lepega in koristnega in da se še tudi potem, ko ste že iz let šolske obveznosti, lahko dalje šolate, da postanete kdaj imenitni gospodje, gospodične in gospe. Ako vam starši ne morejo dati drugega imetja kakor priliko in sredstva za zadostno izobrazbo, ki jo boste potrebovali v svojem bodočem stanu, so storili za vaše življenjsko preskrbljenje dovolj, in vi boste lahko živeli srečno in zadovoljno, če se boste pridno učili ter poslušali glas vesti in pameti in če boste pri tem vedno skrbno čuvali svoje zdravje; zakaj v naši lepi domovini dandanes še silno primanjkuje izobraženih, učenih ter telesno in duševno krepkih ljudi na premnogih dobrih in važnih službenih mestih. Zatorej pa se ravnajte vedno in povsod po tem mojem dobrohotnem opominu in trdno se smete nadejati vesele bodočnosti.

Jaz nisem bil tako srečen kakor ste vi!

Kakor sem omenil že zadnjič v spisu „Kako ljubim svoj rojstni kraj,“ me je poslal oče v Ljubljano v šolo šele v štirinajstem letu moje starosti, in sicer leta 1882. Ker pa sem se bil doma v enorazrednici kaj malo naučil, so vpisali v Ljubljani mene kakor tudi mojega vaškega tovariša v drugi razred na ljudski šoli, ki stoji ob široki cesti onkraj mostu sv. Jakoba in ki so jo imenovali „šola na Grabnu“.

Stanovanje sva dobila jaz in moj tovariš po posredovanju potovke pri neki uradniški vdovi na Starem trgu šte. 11 v drugem nadstropju in od tukaj sva hodila skupaj v šolo in iz šole domov. Tudi drugače sva hodila vedno skupaj. Hodila sva skupaj v cerkev, na izprehod in v stanovanju sva se skupaj učila ter pisala naloge.

Vendar pa ne mislite, da sva bila Bog ve kako velika prijatelja. Bila sva doma oba iz ene vasi in natančno sva poznala drug drugega že izza otroških let. Zato nisva čislala drug drugega in pogostokrat sva se v stanovanju zaradi malenkosti skregala, semtertja pa tudi stepla in opraskala za nameček. Povod najinim razprtijam je največkrat dalo dejstvo, da je bil moj vaški tovariš doma iz bahaške hiše, kjer se je bil tudi sam nalezel meni nad vse zoprne baharije in samohvale in je mene rad preziral ter zapostavljal kot sina manj imovitih in manj veljavnih staršev. Zraven tega je imel tudi slabo lastnost, da je meni pri vsaki priliki rad očital razne usluge in dobrote, ki jih je kdaj storil njegov oče meni ali pa mojim staršem, tako na primer, da sem se jaz nekaterikrat pri njem na vozu peljal v Ljubljano itd. Moj oče je seveda povrnil vse to njegovemu očetu na kak drug način in mu ni hotel ostati ničesar na dolgu; ali na to se ni oziral moj tovariš, in dobro mu je bilo vsako očitiranje in oponašanje, ki se je tikalo mene ali pa moje rodovine, da me je le mogel huje dražiti, kadar sva se skregala.

A tudi jaz nisem prizanašal svojemu tovarišu o takih prilikah. Privlekel sem na dan ter mu zmetal pred nos vse, kar sem vedel slabega in neprijetnega o njem in njegovih sorodnikih in tako razvnel najine prepire, da bi še večkrat prišlo do prepira, lasanja in praskanja med nama, ako bi naju gospodinja na pameten in odločen način ne razgnala in ne pomirila, kadar je naju zalotila v prepiru ali pri tepežu.

Kdo izmed naju je prvi začel rabiti pesti in nohte, tega se sedaj več ne spominjam, vendar pa se mi zdi, da je bil moj tovariš togotnejši od mene in da si je menda zaradi svoje imenitnosti domišljjal, da imajo njegovi nohti večjo pravico do mene, kakor moji do njega, dasiravno sem bil jaz starejši nego on.

Oh, to sva bila nespametna in še otročja takrat, čeprav sva imela že 13 in 14 let za seboj! Ali kaj se hoče sama leta ne izučiti in ne izmodre človeka, ako nima boljših učiteljev!

Skupno bivanje z mojim vaškim tovarišem mi je kmalu postalo jako mučno in neprijetno, toda pomagati si nisem mogel drugam. Morala sva stanovati skupaj, ker so najini starši tako želeli in hoteli. Vendar pa sem

bil vseeno vesel svojega tovariša in navezan na njegovo družčino vsaj v enem oziru, in sicer v tem, da je bil tudi on velik kakor jaz.

Ko sem namreč prišel z njim prvokrat v šolo v drugi razred med svoje bodoče součence, sem takoj izprevidel, da sem mnogo prevelik za ta

Prešernov nagrobni spomenik.

razred. Bila sva jaz in moj tovariš največja v razredu, in nekateri gosposki dečki v prvih klopeh so bili tako majhni, da niso segli dosti čez najina kolena s svojimi glavicami. Mene je obšla velika sramota pred njimi, čeprav nisem bil sam kriv, da sem prišel tako velik mednje. Pri tem mi je bil v tolažbo le moj tovariš, ker je bil tudi on tiste velikosti kakor jaz.

Oziral sem se nanj ter si mislil: „Saj vendar nisem tu sam tako velik, ampak je velik kakor jaz tudi on!“

Ker po učnih sobah navadno sede najmanjši učenci v sprednjih, največji pa v zadnjih klopeh, sva jaz in moj tovariš dobila sedeže v zadnji klopi pri zidu v srednji vrsti. Ravno ta prostor pa je bil meni najbolj všeč, ker sem z njega videl okrog po vsem razredu in se mi ni bilo treba nikdar ozirati nazaj, kakor so to delali fantiči v sprednjih klopeh, ako so hoteli videti, kaj smo počeli mi zadaj.

S tovarišem sva se kmalu udomačila med svojimi součenci, in tudi ti so se hitro privadili najine velikosti, da naju niso več dražili in nama nagajali zaradi nje. Pa tudi naš gospod učitelj I. K. je bil jako dober in prijazen ter ni delal nobene razlike in izjeme med gosposkimi in kmetišskimi, majhnimi in velikimi učenci. Kdor se je pridneje učil in doštójno vedel, tisti mu je bil najljubši in tistega je pogostejše pohvalil in odlikoval. Meni in mojemu tovarišu ni nikdar predbacival najine velikosti in starosti, in to je še posebno blagodejno vplivalo name, da sem se začutil tako kmalu domačega in enakopravnega med svojimi različnimi součenci drugega razreda.

Tako v šoli. A vse drugače se je godilo meni in mojemu tovarišu izven nje. Učenci drugih razredov so kazali za nama in glasno govorili med seboj: „Glejte, ta-le dva dolgina hodita šele v drugi razred, čeprav sta že tako velika in tako stara, da bi morala biti že v zgornji gimnaziji ali pa realki.“ Nekateri razposajenejši in hudobnejši dečki pa so naju zmerjali s psovki kakor „longa,“ „oče,“ „starec“ itd.

Mene je bilo jako sram in bolelo me je prav notri pri srcu, kadar sem moral poslušati taka zasramovanja. Šel sem s povešenim pogledom mimo svojih nagajivcev in nisem se jim znal izgovoriti, češ, da nisem jaz kriv, da sem prišel tako velik v drugi razred, ampak da je kriv tega moj oče, ker me je tako pozno poslal v šolo.

Kaka čutila so navdajala mojega tovariša v takih slučajih, ne vem, ker ga nisem nikdar vprašal po tem; vendar pa mislim, da tudi njemu ni bilo prijetno pri srcu.

Zaradi tega sva se oba skrbno varovala, da sva kolikor mogoče malo prišla v dotiko z učenci iz šole „na Grabnu“. Ako sva prišla tja, preden so bila odprta vežna vrata in so pred šolo še stali šolarji v velikih gručah, sva ostala daleč tam doli v drevoredu pri cesti in gledala izza vogla, kdaj se bodo odprla vrata in kdaj bo izginila v šolo pred njo stoječa množica. Ko pa se je to zgodilo, sva se tudi midva približala šoli ter smuknila skozi vežo v prvo nadstropje in v sobo drugega razreda. Ravno tako sva tudi vselej hitela po dokončanem pouku skozi vežo po stopnicah in potem čez most sv. Jakoba ter zadaj „za vodo“ domov na Stari trg, da nisva slišala preveč psovka in zaničevanja od nagajivih šolarjev, ki so se počasi vračali iz šole ali pa se glasno kričeč podili semtertja po cesti.

Najmučneje pa je bilo za naju v onih mesecih, ko smo hodili skupno iz šole k maši v cerkev sv. Jakoba in nato zopet nazaj v šolo. Takrat se

je najina nesrečna velikost vselej pokazala v vsi svoji žalostni naravni resničnosti. Šli smo lepo razvrščeni razred za razredom. Učenčki prvega razreda so drobili stopinjice s svojimi kratkimi nožicami pred našim razredom. Ozirali so se nazaj in lahko videli, kako sva velika; učenci drugih razredov pa so korakali in vrveli zadaj in so tudi vsi mogli videti naju ter primerjati najino velikost z velikostjo našega gospoda učitelja, ki je nas spremljal in ni bil dosti višji kakor midva. A to ni bilo še najhujše. Mestna gospoda se je ustavljala in nabirala ob cesti, po kateri se je pomikal naš izprevod, in gledala na nas in za nami. Med to gospodo so stale tuintam

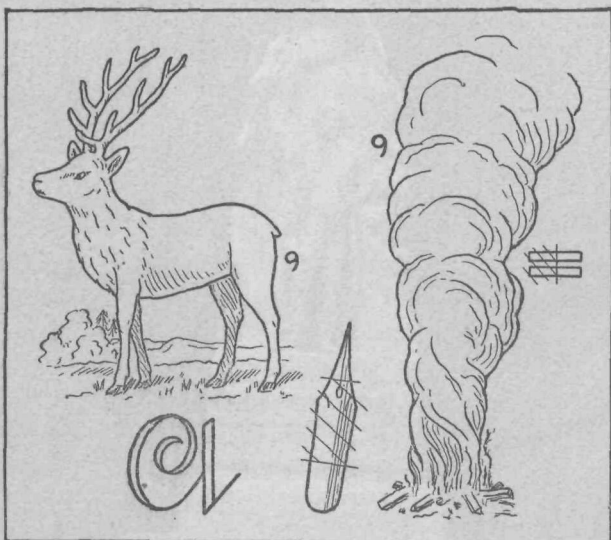
Prešernov spomenik v Ljubljani.

tudi male in velike gospodične. Gotovo je vsakdo izmed teh gledalcev videl naju ter se nama zaničljivo posmehoval, ker sva tako velika hodila šele v drugi razred. Ojoj, kako je bilo mene sram! Silila mi je vročina v glavo; grizel sem si spodnje ustnice in nisem se upal pogledati na nobeno stran. Najrajši bi videl, da bi nastala temna noč ali pa da bi močno deževalo, da bi mogel skriti pod dežnik vsaj svoj obraz pred radovednimi mestnimi gledalci! In te grozne duševne muke sva morala prenašati dve leti, ker sva tudi drugo šolsko leto hodila v tretji razred šole „na Grabnu“ v istih razmerah in okolščinah kakor prvo leto.

Zastavica v podobah.

Priobčil *Fr. Rojec.*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Slava Prešernu!

Ko smo l. 1900. praznovali Slovenci stoletnico rojstva največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, je priobčil tudi „Zvonček“ v svoji 12. številki njegov životopis, na kar opozarjamo „Zvončkove“ bralce in bralke. — Dne 10. tega meseca odkrijejo v Ljubljani, v središču slovenske zemlje, Prešernov spomenik. Da izkaže pesniku-velikanu tudi naš list dostojno čast, zato priobčujemo danes več podob, ki naj budé v srcih naših čitateljev in čitateljic spoštovanje do Prešerna. Opozarjamo svoje naročnike na knjižico „Slava Prešernu!“,

ki jo je sestavil ob odkritju Prešernovega spomenika v Ljubljani urednik našega lista. V tej knjižici je priobčen pesnikov životopis. Opisana pa je tudi v tesnem okviru vsa doba, ki je v nji deloval in živel Prešeren. Očrtano pa je tudi delovanje vseh onih mož, ki so živeli v tesnejši zvezi s Prešernom ali ki so kakorkoli pomembno združeni z zgodovino tedanjih dni. Ti kratki podatki naj služijo lepemu namenu: budé naj ponos, širijo obzorje, ustvarjajo podlago nadaljnemu proučavanju slovenske književne zgodovine. — Tudi slovenska mladina se sedaj pridružuje neštevilnim čestilcem

Prešernovim in iz navdušenja njenih src prihaja mogočen klic: „Prvaku naših pevcev — slava!“

Cesarjeva petinsedemdesetletnica.

Dne 18. preteklega meseca je učakal naš cesar Franc Jožef I. petinsedemdesetletnico svojega rojstva. To je visoka starost — to so dolga leta skrbi in dela. V spomin na ta dan izda „Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“ knjižico „Pri našem cesarju,“ kjer je povedano, kako preživi naš cesar dan in leto.

Hitrost dela.

V tvornici za črevlje v Masachutesu v Ameriki so napravili par ženskih črevljev z dvanajstimi zaponkami v 24 minutah. Kožo za te črevlje je v imenovanem času imelo v rokah 57 delavcev, a obdelovalo jo je 42 različnih strojev.

Kako visoko letajo ptiči?

Prirodoslovec Gätke je mnenja, da se dvigne mnogo ptic v višino 3000 do 5000 m. Temu nasproti trdi prirodoslovec

Lucanus, da po izkušnjah zrakoplovcev le redkokdaj prilete ptiči v višino nad 4000 m. Orel se dvigne do višine 3000 m, škranec do 1900 m in vrana do 1400 m. Nekateri znanstveniki trdijo, da se spne kondor do višine 7000 m.

O dopisnicah.

Prvo dopisnico so izdelali na Dunaju leta 1869. Tri mesece potem so prodali že tri milijone dopisnic. Dne 1. julija 1870. so jih začeli prodajati na Pruskem. Prvi dan so prodali v Berlinu 45.468 dopisnic. Leta 1872. so uvedle dopisnice v poštni promet Angleška, Belgija, Danska, Švedija, Norveška, Rusija in Francoska. Leto pozneje so jih začeli rabiti v Ameriki, Srbiji, Rumuniji in Španiji. V Ameriki so prodali prvo leto 60 milijonov dopisnic. Prve razglednice so izdali v Padovi v Italiji. Takoj potem so jih uvedli na Nemškem, kjer so jih prodali na leto 1000 milijonov.

Zapiranje oči.

Učenjaki so bistro glave! Neki učen mož je n. pr. izračunal, da vsak človek na leto štirimilijonkrat zameži in pogleda. Kdor ne verjame, naj poizkusi in — šteje!

Anda.

Ljubko.

Besede zložil E. Gangl.

Uglasbil Iv. Kiferle.

mf An - da, An - da, An - di - ca, nič ni te - bi zla:
Tja od ju - tra v prvi mrak vla - daš do - mu ti,
Pa le le - zi, da bo mir, zu - naj je bav - bav;
Le - že An - da, stis - ne sen slad - ke ji o - či,

mf Ma - mi - ca vsa tvo - ja je, ti si nje - na vsa.
trud - na si na ve - čer že, no - sek te sr - bi.
lah - ko pri - de pa te - smuk! - vtak - ne brž v ro - kav.
in nad njo kot an - gel zvest ma - mi - ca bu - di.

p Ma - mi - ca vsa tvo - ja je, ti si nje - na vsa.
Trud - na si na ve - čer že, no - sek te sr - bi.
Lah - ko pri - de pa te - smuk! - vtak - ne brž v ro - kav.
In - nad njo kot an - gel zvest ma - mi - ca bu - di.

Največji hleb kruha.

Največji hleb kruha je spekel neki londonski pek za ženitveno slavnost. Hleb je bil 12 črevljev dolg in 2 črevlja širok. Zanj je porabil pek cent moke.

Koliko peres ima kokoš?

Za rešitev tega vprašanja je razpisala neka tvornica za perutninsko pičo več nagrad v skupnem znesku 3000 kron. Došlo je mnogo tisoč odgovorov, med njimi tudi odgovor, ki se glasi: „Kokoš nima nič peres.“ Rešilec tega vprašanja je poznal najbrže le pečeno kokoš. Seveda so bile številke jako različne, celo v milijonih. Najvišje število je bilo 600,060.017. Natančno število so določili z 8120 peresi. Srečna znanost, ki je zopet obogatela!

Pisemske znamke.

Vse države na zemlji rabijo 19.242 znanih vrst pisemskih znamk. Od tega števila pride 205 vrst na Veliko Britanijo in 5711 na razne britanske kolonije. Ako gorenje število znamk porazdelimo na vseh pet delov sveta, jih pride na Evropo 4089, 3628 na Azijo, 4005 na Afriko, 6095 na Ameriko in zapadno Indijo in 1425 na Avstralijo. Največ vrst znamk izmed vseh držav je izdala država San Salvador, namreč 450.

Prve papirnice.

Prve papirnice v Evropi so otvorili v Falriou v Italiji. Tajnost izdelovanja papirja so prinesli v Evropo Arabci, ki so jo zvedeli od Kitajcev.

Rešitev besedne naloge iz rudništva v osmi številki.

o	p	o	k	a
t	o	p	a	z
g	n	a	j	s
g	a	l	u	n
a	r	s	e	n
z	l	a	t	o
s	a	f	i	r
o	n	i	k	s
b	a	r	i	t
p	i	r	i	t
g	r	u	š	č
r	u	b	i	n
s	t	i	v	a
c	i	n	e	k

- Opal — bele barve,
- safir — višnjeve barve,
- rubin — rdeče barve.

Prav so jo rešile: Poldi, Samdi in Vidka Samsa v Ilirski Bistrici.

